

Philips Pensioenfonds

Beschrijving MVB-beleid

Inhoudsopgave

MVB-beleid per december 2020

(laatste update: april 2021)

1	Samenvatting MVB-beleid	3
1.1	Samenvatting MVB-beleid	4
2	Beschrijving MVB-beleid	8
2.1	Inleiding	9
2.2	Beleid - Keuze voor beleggingen	11
2.3	Beleid – Stewardship	16
2.4	Uitvoering – Keuze voor beleggingen	20
2.5	Uitvoering – Stewardship	23
2.6	Verantwoording over MVB	26

1 Samenvatting MVB-beleid

1.1 Samenvatting MVB-beleid

Het MVB (Maatschappelijk Verantwoord Beleggen) beleid geeft weer hoe we rekening houden met maatschappelijke aspecten zoals het milieu en sociale verhoudingen in het beleggingsproces. MVB gaat zowel over de impact die we via onze beleggingen hebben op zulke aspecten als over de financiële impact die zulke aspecten hebben op onze beleggingsportefeuille.

We stellen we onszelf ten doel om negatieve impact via onze beleggingen te voorkomen en te verhelpen en met een gedeelte van de beleggingen positief bij te dragen aan duurzame ontwikkeling van de maatschappij. Daarnaast willen we dat milieu, sociale aspecten en goed ondernemingsbestuur (ook wel 'ESG-aspecten') bij beslissingen in de beleggingsketen adequaat worden meegenomen omdat wij ervan overtuigd zijn dat deze financieel relevant zijn (vaak op de lange termijn). Dit doen we via

1. de **keuzes** die we maken ten aanzien van onze beleggingen en anderzijds
2. de wijze waarop we zorgdragen voor deze beleggingen, '**stewardship**' genaamd.

Dit vullen we op zo'n manier in dat het niet ten koste gaat van de kans om onze financiële ambitie te behalen. Ook willen we dat ons beleid eerlijk en oprecht is, daarom leggen we uit wat we doen en waarom we dat doen. Verder blijft het MVB-beleid continue in ontwikkeling, bijvoorbeeld vanwege maatschappelijke trends of nieuwe wet- en regelgeving.

1.1.1 Beleid – Keuze voor beleggingen

Er zijn drie aspecten van belang bij de keuze voor de beleggingen vanuit het MVB-beleid. Ten eerste hanteren we randvoorwaarden waar beleggingen aan moeten voldoen. Ten tweede willen we waar dat kan aansluiten bij de houdingen en voorkeuren van onze deelnemers op het gebied van duurzaamheid. Als laatste draagt MVB ook bij aan het maken van afwegingen op het vlak van risico en rendement. Het MVB-beleid zorgt ervoor dat onze portefeuille een duurzamer karakter heeft dan het universum van beschikbare beleggingen, het betekent niet dat we enkel 'groene' beleggingen in de portefeuille hebben.

Bovenstaande drie punten komen tot uiting in het uitsluitingsbeleid (waar willen we niet in beleggen), een beleid over keuze voor duurzame beleggingen (waar willen we juist wél in beleggen) en in een beleid over het meewegen van ESG-informatie bij beleggingsbeslissingen om risico en rendementsafwegingen te maken.

- Bij uitsluitingen maken we onderscheid tussen bedrijven en landen (voor staatsobligaties). We sluiten beleggingen in de productie van controversiële wapens en tabak uit. Dit geldt ook voor bedrijven die 25% of meer van de omzet halen uit de meest vervuilende fossiele energiebronnen, namelijk olieteerzanden, bruin- en steenkool. Ook willen we niet beleggen in bedrijven die in hun productieproces internationale afspraken op het gebied van verantwoord ondernemen (Global Compact, OESO-richtlijnen en UNGP's) structureel ernstig schenden. Daarover gaan we eerst de

dialoog aan met zulke bedrijven, als dialoog niet leidt tot het gewenste resultaat dan sluiten we deze bedrijven uit. Ook wensen we niet te beleggen in staatsobligaties van landen waartegen sancties zijn afgekondigd door de Europese Unie en/of de Verenigde Naties. En beleggen we niet in staatsobligaties van landen die significant achterblijven op ESG-gebied. We sluiten ook bedrijven uit waar de uitgesloten landen het voor het zeggen hebben (staatsbedrijven).

- Op basis van de resultaten uit het deelnemersonderzoek uitgevoerd in 2020 willen we met de beleggingen bijdragen aan het behalen van de Sustainable Development Goals (SDG's) en dan met name SDG's:
 - 3 'Goede gezondheid en welzijn',
 - 11 'Duurzame steden en gemeenschappen',
 - 12 'Verantwoorde consumptie en productie' en
 - 13 'Klimaatactie'.
 - Voor deze SDG's is gekozen omdat ze herkenbaar zijn, aansluiten bij het beleid van de sponsors en door deelnemers onderschreven worden als belangrijke doelen. Dit betekent dat we *meer* willen beleggen in duurzame beleggingen die bijdragen aan het behalen van de 4 geselecteerde SDG's ten opzichte van het beleggingsuniversum gedefinieerd aan de hand van een standaard benchmark. Ook willen we juist *minder* beleggen in niet-duurzame beleggingen ten opzichte van het universum. Implementatie start in 2021.
- Ten slotte nemen we informatie over duurzaamheid ook mee in het beleggingsproces om een optimaal rendement tegen een aanvaardbaar risico te genereren. Om die reden houden we rekening met ESG-aspecten bij beleggingsbeslissingen, net zoals we rekening houden met overige risico's en factoren zoals omzetgroei en kosten bij een bedrijf.

1.1.2 Beleid – Stewardship

Dit deel van het beleid gaat over het verantwoord beheer ('stewardship') van het aan ons toevertrouwde kapitaal, daaronder valt het verantwoord gebruik van de rechten die we hebben als belegger. Dit doen we voornamelijk door de bedrijven in onze portefeuille te monitoren, als er reden toe is een dialoog met hen aan te gaan en tijdens aandeelhoudersvergaderingen het stemrecht uit te oefenen.

- Om de beleggingen zo goed mogelijk te kunnen beoordelen is het belangrijk om voldoende informatie te verzamelen over de bedrijven waarin belegd wordt. Hoe bedrijven opereren, heeft naast financiële consequenties ook invloed op omgevingsfactoren zoals maatschappij, klimaat en milieu. Bij het beoordelen van beleggingen wordt gekeken naar (potentiële) negatieve impact en dat doen we zoveel als mogelijk op basis van due diligence zoals omschreven in het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers. Dit houdt ook in dat we ontwikkelingen in de bredere maatschappij monitoren die relevant zijn (of dat kunnen worden) voor onze beleggingsportefeuille zoals klimaatverandering.

- Op basis van de informatie die voortvloeit uit de monitoring van de portefeuille, gaan we een dialoog aan met de bedrijven in de portefeuille. Hierbij richten we ons op de bedrijven waarvan we inschatten dat de dialoog kan leiden tot veranderingen die zoveel mogelijk bijdragen aan langetermijnwaardecreatie.
- Beleggingen in aandelen geven Philips Pensioenfonds het recht om te stemmen tijdens aandeelhoudersvergaderingen. Door gebruik te maken van het stemrecht kunnen we indirect invloed uitoefenen op de kwaliteit van het bestuur van de ondernemingen waarin wordt belegd. We zullen daarom geïnformeerd het stemrecht uitoefenen, we volgen niet blindelings het management of een proxyadviesbureau. We gebruiken informatie van verschillende bronnen. We lenen geen aandelen uit. Verder zijn we terughoudend in het inbrengen van stemvoorstellen.

1.1.3 Uitvoering van het beleid

Er zijn diverse partijen die een rol spelen in de uitvoering van het beleid, de belangrijkste zijn Philips Pensioenfonds, BlackRock, Cambridge en de vermogensbeheerders. Van deze partijen zijn de voornaamste activiteiten voor de uitvoering van het MVB-beleid hieronder weergegeven.

- Wij (Philips Pensioenfonds) bepalen het beleid, selecteren benchmarks voor de diverse beleggingscategorieën en stellen de uitsluitingslijsten op. Ook treden we in dialoog met BlackRock en de vermogensbeheerders over MVB.
- BlackRock (Master Manager) zorgt dat het beleid wordt uitgevoerd door de onderliggende vermogensbeheerders. BlackRock meet het ESG-gehalte van de portefeuille, rapporteert hierover en adviseert Philips Pensioenfonds inhoudelijk.
- Vermogensbeheerders
 - De vermogensbeheerders van passief beheerde portefeuilles volgen de benchmark geselecteerd door Philips Pensioenfonds bij het selecteren van beleggingen. Bij deze managers is de belangrijkste taak het uitvoeren van het stewardshipbeleid.
 - De vermogensbeheerders van actief beheerde mandaten kunnen afwijken van de benchmark, daarbij moeten ESG-aspecten worden meegewogen. Daarnaast voeren deze managers stewardshipactiviteiten uit.
- Cambridge speelt een belangrijke rol in het monitoren en selecteren van de vermogensbeheerders. Daarbij nemen zij de uitvoering van het MVB-beleid mee.

1.1.4 Verantwoording over beleid en uitvoering

Bij de verantwoording over het beleid en de uitvoering ervan maken we onderscheid tussen interne en externe verantwoording.

- Intern wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van het beleid op het niveau van beleggingscategorieën en op het niveau van individuele vermogensbeheerders. Er is specifieke aandacht voor engagements die mogelijk kunnen leiden tot uitsluiting. Dat zijn de engagements met bedrijven die internationale afspraken op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid schenden.
- Extern leggen we verantwoording af door een beknopte versie van ons beleid te publiceren. Dat vullen we aan met een uitleg over hoe het beleid wordt uitgevoerd in de verschillende beleggingscategorieën. Ook publiceren we onze beleggingen in beursgenoteerde aandelen samen met informatie over de gevoerde dialoog en het stemgedrag. Voor de overige beleggingscategorieën publiceren we een lijst met de grootste beleggingen qua marktwaarde.

The background features a series of light purple, concentric, semi-circular arcs that create a sense of depth and movement. In the lower right quadrant, there is a faint, stylized figure of a person with arms raised, rendered in the same light purple color. The overall aesthetic is clean and modern.

2 Beschrijving MVB-beleid

2.1 Inleiding

We willen als institutionele belegger onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. We vinden het belangrijk om bij de wijze waarop we daar invulling aan geven de wensen van onze deelnemers mee te nemen. In 2019 is gestart met een herijking van onze ambitie op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Een belangrijk onderdeel daarvan is een uitgebreid deelnemersonderzoek dat in 2020 is uitgevoerd. Uit het onderzoek onder deelnemers blijkt een groot draagvlak voor MVB. Deelnemers ondersteunen het idee van het Algemeen Bestuur om meer bij te dragen aan een aantal duurzame ontwikkelingsdoelen¹ die internationaal worden nagestreefd door de aangesloten landen van de Verenigde Naties (de zogenaamde Sustainable Development Goals oftewel de SDG's). Hieronder leggen we op hoofdlijnen uit hoe we MVB invullen.

Met het MVB-beleid willen we enerzijds de beleggingsportefeuille een duurzamer en verantwoord karakter geven dan het bredere beleggingsuniversum. Anderzijds willen we dat milieu, sociale aspecten en goed ondernemingsbestuur (ook wel 'ESG-aspecten') bij beslissingen in de beleggingsketen adequaat worden meegenomen omdat wij ervan overtuigd zijn dat deze financieel relevant zijn (vaak op de lange termijn). Dat laatste betekent niet dat we enkel 'groen' beleggen, en daar willen we eerlijk en transparant over zijn.

Wij zijn ervan overtuigd dat de manier waarop wij MVB invullen prima samengaat met onze financiële ambitie. Met sommige onderdelen dragen we bij aan het risico-rendement profiel van de beleggingen, bij keuzes waar dat niet het geval is maken we de keuzes op zo'n manier dat deze de financiële ambitie niet in de weg staan.

Het MVB-beleid is gebaseerd op onderstaande zaken:

- Wensen van onze deelnemers
- Internationale richtlijnen verantwoord *ondernemen*
 - De OESO-richtlijnen, UN Guiding Principles (UNGP's) en Global Compact (worden onderschreven) en daarbij gebruiken we het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad
- Internationale principes op het gebied van verantwoord *beleggen*
 - De UN Principles for Responsible Investment (PRI) – ondertekend in 2009
 - Het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant – ondertekend in 2018
- Wet- en regelgeving
 - O.a. Pensioenwet, Nederlandse Corporate Governance code, IORP2, SRD2

Het beleid reflecteert dat in wet- en regelgeving en internationale richtlijnen meer specifieke vereisten zijn opgenomen voor beleggingen in bedrijven en dan met name in aandelen. Ook komt naar voren dat wet- en regelgeving vraagt om meer uitleg over hoe wordt omgegaan

¹ Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

met (financiële) risico's gerelateerd aan duurzaamheid en klimaatverandering in het bijzonder. Verder blijft het MVB-beleid continue in ontwikkeling, bijvoorbeeld vanwege maatschappelijke trends of nieuwe wet- en regelgeving. Daar waar er plannen zijn voor verdere ontwikkeling hebben we dat in het beleid of in de omschrijving van de implementatie weergegeven.

Bij MVB onderscheiden wij twee aspecten a. de keuze voor beleggingen en b. stewardship (hoe we voor de beleggingen zorgdragen). Dit zijn dan ook de twee belangrijke bouwstenen van het MVB-beleid die in hoofdstukken 2.2 en 2.3 worden uitgewerkt. Vervolgens gaan hoofdstukken 2.4 en 2.5 over de uitvoering van deze bouwstenen van het MVB-beleid. In die hoofdstukken leggen we uit hoe het MVB-beleid wordt uitgevoerd en door welke partijen. En de wijze waarop hierover verantwoording wordt afgelegd wordt uitgewerkt in hoofdstuk 2.6. Onderstaande figuur geeft dit schematisch weer.

Figuur: MVB bij Philips Pensioenfonds

2.2 Beleid - Keuze voor beleggingen

Er zijn drie aspecten van belang bij de keuze voor de beleggingen binnen het MVB-beleid. Ten eerste hanteren we randvoorwaarden waar beleggingen aan moeten voldoen. Dat wil zeggen dat we schendingen van in Nederland algemeen aanvaarde ethische, maatschappelijke of bestuurlijke normen willen ontmoedigen of voorkomen. Ook wettelijke vereisten bepalen mede de randvoorwaarden waar beleggingen aan moeten voldoen. Ten tweede willen we waar dat kan aansluiten bij de houdingen en voorkeuren van onze deelnemers op het gebied van duurzaamheid, daarbij wordt altijd de financiële ambitie meegenomen en hebben we ons ten doel gesteld dat we niet willen dat we op de lange termijn financieel slechter uitkomen door keuzes op dit gebied. Als laatste draagt MVB ook bij aan het maken van afwegingen op het vlak van risico en rendement. Dit komt met name door het lange termijn karakter van veel maatschappelijke thema's en omdat deze veelal moeilijk in cijfers zijn uit te drukken. Hierdoor is het voor financiële markten uitdagender om ze correct in te prijzen. Om deze redenen nemen we informatie over het milieu, sociale aspecten en goed ondernemingsbestuur (ook wel 'ESG-aspecten') mee bij beslissingen in de beleggingsketen. Bovenstaande drie punten komen tot uiting in het uitsluitingsbeleid (waar willen we niet in beleggen), een beleid over keuze voor duurzame beleggingen (waar willen we juist wél in beleggen) en in een beleid over het meewegen van ESG-informatie bij beleggingsbeslissingen om risico en rendementsafwegingen te maken. Daarnaast komen deze aspecten terug in het Manager Selectie beleid want de vermogensbeheerders die beleggen namens Philips Pensioenfondsen moeten het MVB-beleid op een geloofwaardige manier kunnen uitvoeren.

2.2.1 Uitsluitingen

In het uitsluitingsbeleid maken we onderscheid tussen **ondernemingen** en **landen**.

Ondernemingen (aandelen, obligaties en andere beleggingen in schuldpapier) - We wensen niet te beleggen in bedrijven die producten maken en/of diensten verlenen die overduidelijk haaks staan op de speerpunten van het MVB-beleid (namelijk de vier geselecteerde SDG's). Hierbij nemen we mee dat het bereiken van de SDG's niet van de ene op de andere dag gebeurt, het gaat om lange termijn doelen voor 2030 met lange termijn transities. Maar voor sommige bedrijven is het doormaken van een transitie, zelfs op de lange termijn, niet geloofwaardig. Daarom sluiten we onderstaande bedrijven uit.

- Bedrijven die tabaksproducten maken omdat elk gebruik ervan ongezond is (past niet bij SDG 3). Dat zijn bedrijven die omzet genereren uit de productie van bijvoorbeeld sigaretten. Directe betrokkenheid (in welke mate dan ook) bij de productie van tabak leidt tot uitsluiting van de betreffende onderneming. Het doormaken van een transitie is hier minder van belang omdat het al tientallen jaren bekend is dat roken dodelijk en verslavend is.

- Bedrijven die meer dan 25% van de omzet halen uit de meest vervuulende fossiele energiebronnen, namelijk olieteerzanden, bruin- en steenkool. Deze bedrijven sluiten niet aan bij SDG's 11 en 13. Over het algemeen geldt dat bedrijven die een kleiner deel van de omzet halen uit deze energiebronnen geloofwaardiger een transitie kunnen doormaken naar meer duurzame energieopwekking.

We wensen verder niet te beleggen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie van controversiële wapens. Dit zijn wapens die geen onderscheid maken tussen militaire en civiele doelen en vaak vele jaren na afloop van een conflict nog slachtoffers maken. De meeste van deze controversiële wapens zijn door middel van internationale wet- of regelgeving verboden of het gebruik hiervan ligt aan banden. Vanwege de wettelijke verplichting voor clustermunities en consistentie in het beleid voor andere controversiële wapencategorieën leidt directe betrokkenheid, in welke mate dan ook, tot uitsluiting. Ook kunnen we besluiten niet te beleggen in ondernemingen die in hun bedrijfsvoering niet voldoen aan algemeen geaccepteerde internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen (OESO-richtlijnen, UN Guiding Principles en de UN Global Compact principes). Hiertoe wordt eerst een dialoog met de betreffende onderneming gevoerd. Als deze dialoog niet het gewenste resultaat bereikt kunnen we besluiten om de onderneming uit te sluiten op basis van schendingen van internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen (zie stewardshipbeleid). Bij besluiten over het verkopen van beleggingen met negatieve impact wegen wij ook mee of de desinvestering (potentiële) negatieve gevolgen heeft op de maatschappij en het milieu.²

Philips Pensioenfonds wenst ook niet te beleggen in bedrijven, waarin een uitgesloten land het voor het zeggen heeft. Daarvoor hanteren we als maatstaf bedrijven waarin het uitgesloten land of een sovereign wealth fund van het uitgesloten land een aandelenbelang van meer dan 50% heeft, dan wel (bij het ontbreken van een aandelenbelang van meer dan 50%) evident feitelijk de zeggenschap uitoefent.

Naast directe betrokkenheid kan een bedrijf ook indirect betrokken zijn bij een ongewenste activiteit, daar houden we rekening mee. De activiteit wordt dan verricht door een onderneming waarin het bedrijf participeert. De omzet uit activiteiten van dochterondernemingen (>50% aandelenbelang of anderszins evident feitelijke zeggenschap), wordt (voor zover bekend) gezien als omzet van de moederorganisatie zelf. Omdat de tolerantie voor sommige producten zeer laag is (controversiële wapens en tabak) hanteren we voor ondernemingen die die producten maken geen minimumgrens voor de omzet en een strenger criterium voor indirecte betrokkenheid. Onderneming (X) wordt uitgesloten bij een aandelenbelang van 20% of meer of een daarmee overeenkomende zeggenschap (een zogenaamde Minority blocking stake) in een betrokken onderneming. Vanwege het ontbreken van een minimumgrens voor de omzet geldt dit zelfs, als de omzet van onderneming X uit de productie van controversiële wapens en tabak b.v. slechts 1% is. We zijn ons ervan bewust dat een grens van 20% of meer betekent dat de mogelijkheid bestaat van betrokkenheid via kleinere belangen.

² Dat betekent dat we mogelijk niet zullen overgaan tot uitsluiting wanneer deze zal leiden tot een verslechtering van de situatie voor maatschappij en/of milieu. Dit zal meestal niet het geval zijn.

Landen (staatsobligaties) - Daarnaast hanteren we een landen uitsluitingslijst voor beleggingen in staatsobligaties. We doen momenteel onderzoek naar het uitsluiten van staatsbedrijven van landen op de uitsluitingslijst vanwege het sterke verband met de overheid. Dit kan leiden tot een aanvulling van het uitsluitingsbeleid.

We wensen niet te beleggen in staatsobligaties van landen waartegen sancties zijn afgekondigd door de Europese Unie en/of de Verenigde Naties.

Ook beleggen we niet in staatsobligaties van landen die significant achterblijven op ESG-gebied. Landen die significant achterblijven op ESG-gebied worden op een minder duurzame manier bestuurd, dit heeft een impact op de stabiliteit en vitaliteit van een land.

Specifiek wordt het land beoordeeld op zaken als:

- Kwaliteit van instanties
- Uitgaven voor gezondheidszorg en educatie
- Niveau van vrede
- Politieke rechten
- Luchtvervuiling

Landen die significant achterblijven identificeren we door gebruik te maken van data afkomstig van dataleveranciers die gespecialiseerd zijn in het beoordelen van landen op ESG-gebied.

2.2.2 Keuze voor duurzame beleggingen (SDG's)

Beleid portefeuille breed – Er valt als belegger veel te kiezen, zo zijn er vele mogelijke mixen van beleggingen die passen bij onze financiële ambitie. We kunnen daarom ook op het gebied van duurzaamheid keuzes maken zonder dat dat onze financiële ambitie in de weg staat. Omdat we beleggen voor het pensioen van onze deelnemers willen we bij deze keuzes aansluiten bij hun wensen en voorkeuren. Deze achterhalen we via deelnemersonderzoeken. Hierbij nemen we het duurzaamheidsbeleid van de sponsors ook mee.

Op basis van de resultaten uit het deelnemersonderzoek uitgevoerd in 2020 willen we met de beleggingen bijdragen aan het behalen van de Sustainable Development Goals (SDG's) en dan met name SDG's:

- 3 'Goede gezondheid en welzijn',
- 11 'Duurzame steden en gemeenschappen',
- 12 'Verantwoorde consumptie en productie' en
- 13 'Klimaatactie'³.

³ Enkele voorbeelden van beleggingen in deze SDG's. SDG3: Denk hierbij aan beleggingen in bedrijven die vaccins en medicijnen tegen epidemieën ontwikkelen of produceren. SDG11: Beleggingen in basisvoorzieningen zoals rioleringen, maar ook innovatieve duurzame stadsontwikkeling en vervoerssystemen. SDG12: Beleggen in bedrijven die productieketens bij andere bedrijven helpen te verduurzamen zoals het verminderen van gebruik van chemicaliën of uitstoot van giftige gassen. Bedrijven die voedselverspilling kunnen verminderen, bijvoorbeeld door gebruik van toevoegingen of slimme (duurzame) verpakkingen. SDG13: Beleggingen gerelateerd aan klimaatadaptatie zoals dijken, waterkeringen en irrigatiesystemen.

Voor deze SDG's is gekozen omdat ze herkenbaar zijn, aansluiten bij het beleid van de sponsors en door deelnemers onderschreven worden als belangrijke doelen. Wij bekijken per beleggingscategorie hoe we duurzamere beleggingen kunnen selecteren. We willen *meer* beleggen in duurzame beleggingen die bijdragen aan het behalen van de 4 geselecteerde SDG's ten opzichte van het beleggingsuniversum gedefinieerd aan de hand van een standaard benchmark. Ook willen we juist *minder* beleggen in niet-duurzame beleggingen ten opzichte van het universum. We beoordelen bedrijven op duurzaamheid door te kijken naar de volgende aspecten:

- De mate waarin een belegging bijdraagt aan de transitie naar een duurzamere leefomgeving volgens de SDG's.
- Of algemeen geaccepteerde internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden nageleefd.

Om bedrijven op duurzaamheid te beoordelen maken we gebruik van leveranciers van data op dit gebied.

We starten met beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde markten. -- Het selecteren van duurzame beleggingen in de beleggingscategorie aandelen in ontwikkelde markten kan op diverse manieren. Nadat deze keuzes gemaakt zijn, zullen deze in een volgende versie van dit beleidsdocument worden opgenomen. Het maken van de keuzes en de implementatie ervan in de portefeuille is voorzien in 2021.

2.2.3 Duurzaamheid als onderdeel van risico- en rendement afwegingen

Ten slotte nemen we informatie over duurzaamheid ook mee in het beleggingsproces om een optimaal rendement tegen een aanvaardbaar risico te genereren. Om die reden houden we rekening met ESG-aspecten bij beleggingsbeslissingen, net zoals we rekening houden met overige risico's en factoren zoals omzetgroei en kosten bij een bedrijf. Dat betekent dat wordt gekeken in hoeverre deze factoren zijn geprijsd in de waarde van een bedrijf of bedrijfs-/staatslening en of dat een belegging onaantrekkelijk danwel aantrekkelijk maakt uit het oogpunt van rendement en risico. Dit leidt dus niet per se tot selectie van duurzamere beleggingen, het volgende voorbeeld illustreert dat. Als een bedrijf een toenemende CO2 uitstoot heeft kan het een onaantrekkelijke belegging zijn omdat er een risico is dat een CO2 belasting of heffing wordt ingevoerd en dit niet is geprijsd. Maar het zou ook kunnen dat deze belegging juist interessant is omdat de hoge CO2 uitstoot een teken is van omzetgroei en dat dit niet is geprijsd. Als om deze laatste reden in het bedrijf belegd wordt, hebben we dus op grond van een analyse waarin ESG-factoren zijn meegenomen, gekozen voor een minder groene belegging.

Over het algemeen zijn ESG-aspecten vaak minder makkelijk in cijfers uit te drukken en op langere termijn relevant. Op basis van academisch onderzoek en onze eigen ervaringen zijn wij ervan overtuigd dat ESG-aspecten van invloed zijn op het risico en rendement van de beleggingen en daarom nemen wij deze mee in de beleggingsketen.

Dat doen we als volgt:

- We nemen ESG-aspecten mee in de processen die relevant zijn voor de strategische asset allocatie en de keuze voor benchmarks. Dat doen we door in deze processen te inventariseren welke ESG-aspecten het meest relevant zijn en als er reden toe is hier rekening mee te houden bij de keuzes die worden gemaakt.
- Onze vermogensbeheerders van actief beheerde mandaten beoordelen hoofdzakelijk risico's en kansen ten opzichte van de benchmarks die we hanteren. Dat nemen ze mee bij het selecteren van beleggingen, op die manier nemen ze ESG-risico's en kansen mee in het beleggingsproces.

2.3 Beleid – Stewardship

We zijn een belegger voor de lange termijn, zo is onze asset allocatie gebaseerd op onze (lange termijn) ambitie. Hierbij hoort ook een verantwoord gebruik van de rechten die we hebben als belegger en het verantwoord beheer ('stewardship') van het aan ons toevertrouwde kapitaal. Dit doen we voornamelijk door de bedrijven in onze portefeuille te monitoren, als er reden toe is een dialoog met hen aan te gaan en tijdens aandeelhoudersvergaderingen het stemrecht uit te oefenen. De opgedane inzichten uit stewardshipactiviteiten beïnvloeden ook de keuze voor beleggingen. We zijn ervan overtuigd dat deze activiteiten bijdragen aan langetermijnwaardecreatie in financiële zin maar ook voor mens en milieu (zoals te lezen in onze beleggingsprincipes).

In ons stewardshipbeleid staan de eisen die wij stellen aan stewardship monitoring, het voeren van dialoog (engagement) en stemrichtlijnen van de vermogensbeheerders. Deze zijn van toepassing op alle beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties en staatsobligaties. Vermogensbeheerders hanteren eigen beleid met meer detail, we selecteren vermogensbeheerders waarvan het beleid aan onze vereisten voldoet en monitoren de uitvoering daarvan.

2.3.1 Monitoring van beleggingen

Om de beleggingen zo goed mogelijk te kunnen beoordelen is het belangrijk om voldoende informatie te verzamelen over de bedrijven waarin we beleggen. Het is belangrijk om ook de context van een bedrijf mee te wegen, zo gelden er verschillende wetten en regels in verschillende landen. We beoordelen alle beleggingen continu op criteria zoals milieu, mensenrechten, arbeidsomstandigheden en goed ondernemingsbestuur. Dit doen we voornamelijk op basis van extern onderzoek en analyses van de vermogensbeheerders. Op basis van de verkregen informatie wordt beoordeeld of bedrijven opereren met als doel de langetermijnwaarde te maximaliseren. Bedrijfsvoering die hieraan bijdraagt willen we aanmoedigen en bedrijfsvoering die daar afbreuk aan doet willen we aanpakken. Hoe bedrijven opereren, heeft naast financiële consequenties ook invloed op omgevingsfactoren zoals maatschappij, klimaat en milieu. Bij het beoordelen van beleggingen wordt gekeken naar (potentiële) negatieve impact en dat doen we zoveel als mogelijk op basis van due diligence zoals omschreven in het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers. Hierbij maken we gebruik van internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, namelijk de tien principes van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles for Responsible business conduct. Wij verwachten van onze vermogensbeheerders en de ondernemingen waarin wij beleggen dat zij zich aan deze standaarden houden. Dat beschermt de langetermijnwaarde van onze beleggingen. Naast het beoordelen van individuele bedrijven houden we ook maatschappelijke ontwikkelingen bij die (grote delen van) de beleggingsportefeuille zouden kunnen raken. Denk daarbij aan klimaatverandering, migratiestromen en privacy gerelateerd aan digitalisering. Voor relevante ontwikkelingen bekijken we of beheersmaatregelen gewenst zijn. Daaronder vallen zowel stewardshipactiviteiten (monitoring, stemmen en engagement) als aanpassingen in de keuzes voor de beleggingen.

We hebben klimaatverandering geïdentificeerd als een systeemrisico met mogelijk grote financiële en maatschappelijke impact. We sluiten beleggingen in de meest vervuilende energiebronnen uit (zie 2.2.1 Uitsluitingen), daarnaast monitoren we de ontwikkelingen en op basis daarvan bepalen we of verdere beheersmaatregelen nodig zijn. Dat doen we door periodiek de CO2 voetafdruk van de portefeuille te meten en scenariotesten uit te voeren om de effecten voor de portefeuille in kaart te brengen. Hiervoor is consistente data nodig en daarom dringen we in dialoog met bedrijven aan om deze data beschikbaar te maken in lijn met internationale standaarden⁴.

2.3.2 Dialoog (engagement)

Op basis van de informatie die voortvloeit uit de monitoring van de portefeuille, gaan we een dialoog aan met de bedrijven in de portefeuille. Hierbij richten we ons op de bedrijven waarvan we inschatten dat de dialoog kan leiden tot veranderingen die zoveel mogelijk bijdragen aan langetermijnwaardecreatie. Daar hoort ook bij dat bedrijven zich op zijn minst houden aan standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen⁵ zodat onder andere (potentiële) negatieve impact op omgevingsfactoren zoals maatschappij, klimaat en milieu beperkt wordt.

Bij bedrijven waar we in beleggen die (potentieel) negatieve impact veroorzaken gebruiken wij onze invloed niet alleen om deze impact te voorkomen en/of te mitigeren maar ook om herstel en/of verhaal mogelijk te maken. Hierbij volgen we zoveel als mogelijk het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers⁶. De meest negatieve impacts krijgen prioriteit, dat bepalen we door te kijken naar de ernst ('severity'), schaal en mate van onomkeerbaarheid van de impact. Bij potentiële negatieve impacts wegen we ook de kans dat het zich voordoet mee in het bepalen van de prioriteiten.

In de volgende gevallen zijn er mogelijk consequenties die voortvloeien uit de monitoring en gevoerde dialoog:

1. Bij de meest ernstige (potentiële) negatieve impacts kunnen we besluiten om niet langer in het bedrijf te beleggen als het de situatie niet (voldoende) verbetert. Ondernemingen die zeer ernstige schendingen van 1 of meer internationale richtlijnen plegen, komen hiervoor in aanmerking. We geven deze bedrijven de kans om zich te verbeteren. Dit doen we door aan te geven bij het bedrijf dat het deze schendingen niet wenselijk acht en er verbeteringen moeten plaatsvinden om deze weg te nemen. Ook vragen we deze bedrijven de aangerichte schade te herstellen en het mogelijk te maken voor getroffen en om de schade te verhalen. Hierbij vragen we bedrijven de OESO-richtlijnen te volgen.

⁴ Task Force on Climate Related Financial Disclosures (TCFD) en Sustainable Accounting Standards Board (SASB)

⁵ UN Global Compact, OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles for Responsible business conduct.

⁶ Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangen wij dat zij herstel en/of verhaal voor benadeelden bieden c.q. daaraan bijdragen. Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen direct verbonden zijn met de negatieve impact, verlangen wij dat zij hun invloed aanwenden om herstel en/of verhaal voor benadeelden mogelijk te maken.

We zullen onze verwachtingen kenbaar maken aan het bedrijf en vragen een plan op te stellen om de situatie te verbeteren. Ondernemingen krijgen maximaal 6 jaar de tijd om verbetering te laten zien, deze maximumtermijn is afhankelijk van het onderwerp waarover gesproken wordt en de context waarin het bedrijf opereert⁷. Daarna monitoren we de voortgang. Na afloop van de termijn of bij onvoldoende voortgang zullen we formeel besluiten om wel of niet in het bedrijf te blijven beleggen (zie het uitsluitingsbeleid). Bij besluiten over het verkopen van beleggingen vanwege negatieve impact nemen wij ook de (potentiële) gevolgen van de desinvestering op maatschappij en milieu mee.

2. Daarnaast kunnen we via ons stemgedrag druk uitoefenen op de onderneming. Zie stembeleid.
3. We ondernemen in sommige gevallen juridische stappen tegen bedrijven. Dit doen we bijvoorbeeld om eventuele financiële schade te verhalen als het bestuur van een bedrijf ons niet juist heeft geïnformeerd. Daarvoor hebben we een class action beleid.

Ook gaan we de dialoog aan met vermogensbeheerders over de uitvoering van de stewardship activiteiten. Dat doen we door periodiek met onze vermogensbeheerders over stewardship en het meenemen van ESG-aspecten in het beleggingsproces te spreken. Zo kunnen we vermogensbeheerders aanspreken als ze het beleid niet voldoende uitvoeren of juist leren van 'best practices'. Deze informatie wordt meegewogen bij de beoordeling van vermogensbeheerders.

2.3.3 Stemmen

Beleggingen in aandelen geven ons het recht om te stemmen tijdens aandeelhoudersvergaderingen over onderwerpen die spelen bij het bedrijf. Door gebruik te maken van het stemrecht kunnen we indirect invloed uitoefenen op de kwaliteit van het bestuur van de ondernemingen waarin wordt belegd. We zullen daarom geïnformeerd het stemrecht uitoefenen, we volgen niet blindelings het management of een proxyadviesbureau. We gebruiken informatie van verschillende bronnen, zo wordt de informatie uit monitoring van het bedrijf en mogelijk de gevoerde dialoog meegewogen.

We hebben als uitgangspunt dat het bestuur van een bedrijf wil zorgen voor continuïteit en een zo hoog mogelijke waarde op de lange termijn. Met onze activiteiten willen we daaraan bijdragen en besturen niet in de weg zitten waar daar geen reden toe is. Dit betekent in de praktijk dat we vaak de stemaanbevelingen van het bestuur van een bedrijf volgen. Hiervan wordt afgeweken als bedrijven niet voldoende verbetering laten zien op zaken die we eventueel in dialoog hebben voorgelegd die volgens ons niet goed zijn voor de langetermijnwaarde van onze belegging. Daar hoort bij dat bedrijven zich op zijn minst houden aan standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen zodat (potentiële)

⁷ Bijvoorbeeld een mijnbouwbedrijf in een opkomende economie dat jarenlang een gebied heeft vervuild zal eerst moeten stoppen met de vervuiling en daarna wordt gewerkt aan herstel van het milieu en vergoedingen aan getroffen mensen in de omgeving of mensen die ziek zijn geworden door de vervuiling. Dit zal over het algemeen langer duren dan het oplossen van een geval van fraude bij een westers bedrijf.

negatieve impact op omgevingsfactoren zoals maatschappij, klimaat en milieu beperkt wordt. En ook het meenemen van ESG-aspecten die relevant zijn voor het bedrijf.

Naast stemrecht hebben we het recht om stemvoorstellen aan te dragen (agenderingsrecht) waarop aandeelhouders vervolgens kunnen stemmen. Omdat we een langetermijnbelegger zijn, vinden we het belangrijk een goede relatie met het bestuur van een onderneming te onderhouden. Daarom hebben we de voorkeur om ideeën in dialoog met het management te bespreken. Het inbrengen van stemvoorstellen zal daarom alleen in uitzonderlijke situaties gebeuren en we zullen de onderneming vooraf hierover informeren.

Ons doel is om het stemrecht zoveel als mogelijk uit te oefenen, we willen op zijn minst 90% van het stemrecht uitoefenen (gebaseerd op het totale vermogen onder beheer met stemrecht, niet het aantal stemmen). Daarnaast geven we een toelichting op stemmen tegen aanbevelingen van het bestuur en stemmen over voorstellen van aandeelhouders. Wij lenen geen aandelen uit, daarom kunnen we in principe het stemrecht uitoefenen. Ook lenen wij geen aandelen van anderen om gebruik te kunnen maken van hun stemrecht.

2.4 Uitvoering – Keuze voor beleggingen

De beleggingsportefeuille komt tot stand door keuzes in de gehele beleggingsketen. In onderstaande tabel staat de rol van de betrokken partijen (Philips Pensioenfonds zelf, BlackRock als zogeheten mastermanager, Cambridge en de onderliggende vermogensbeheerders) bij de uitvoering van het MVB-beleid over de keuze voor beleggingen. We nemen de afspraken over de uitbesteding van het MVB-beleid op in de contracten met de relevante uitbestedingspartners.

	Uitsluitingen	Keuze voor duurzame beleggingen (SDG's)	Duurzaamheid als onderdeel van risico- en rendement afwegingen
Philips Pensioenfonds	-Opstellen uitsluitingslijst -Opnemen in onafhankelijke compliance monitoring (SST)	-Aanpassen benchmarks en/of mandaatrichtlijnen	-Meewegen ESG bij strategische beleggingskeuzes -Meewegen bij processen 'Investment Monitoring' en 'Manager Selectie'
BlackRock: master manager	-Opnemen in contracten met managers -Opnemen in compliance monitoring	-Adviseren Philips Pensioenfonds -Implementeren in totale portefeuille -Rapportage per asset class en totale portefeuille	-Rapportage totale portefeuille -Advies aan Philips Pensioenfonds -Meewegen bij monitoren en beoordelen managers
Cambridge: adviseur manager research		-Adviseren Philips Pensioenfonds	-Meewegen bij manager selectie -Meewegen bij monitoren en beoordelen managers
Vermogensbeheerders	-Implementeren in de sub-portefeuilles	-Implementeren benchmarks en mandaatrichtlijnen -Rapportage per sub-portefeuille	-ESG integreren in processen (actief beheerder mandaten)

2.4.1 Uitsluitingen

Het uitsluitingsbeleid wordt toegepast op alle onze beleggingen behalve waar dat zou leiden tot onevenredige kosten of waar het niet mogelijk is.

We stellen jaarlijks een lijst van uitgesloten ondernemingen en landen vast. Voor de identificatie van deze ondernemingen gebruiken we data van leveranciers van onderzoek op het gebied van controversiële wapens, tabak, fossiele brandstoffen en aandelenbelangen. Daarnaast gebruiken we informatie van BlackRock over bedrijven die internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen schenden en de mogelijke engagement daarop. Voor de identificatie van uit te sluiten landen baseren we ons op data van een leverancier gespecialiseerd in landenonderzoek (zowel data over ESG-aspecten als data over sancties). BlackRock zorgt vervolgens voor de implementatie van de lijst in de portefeuille.

In sommige gevallen wordt belegd in beleggingsfondsen waardoor uitsluitingen niet direct kunnen worden opgelegd. We houden dan rekening met de lijst bij het selecteren van fondsen én monitoren periodiek de blootstelling zodat we eventueel actie kunnen ondernemen mochten er uitgesloten bedrijven of landen in een fonds worden opgenomen. Bij vastgoed beleggen we niet in fondsen die worden beheerd door bedrijven op de uitsluitingslijst. Daarnaast doen we ook een check op de huurinkomsten voor het aangaan van nieuwe toezeggingen van kapitaal. De huurinkomsten mogen voor maximaal 10% afkomstig zijn van bedrijven op de uitsluitingslijst, als we eenmaal belegd zijn monitoren we dat jaarlijks.

2.4.2 Keuze voor duurzame beleggingen (SDG's)

We onderzoeken momenteel hoe we dit beleid gaan implementeren. Hieronder staat op hoofdlijnen hoe we dat kunnen doen.

- Om duurzamer te beleggen binnen een beleggingscategorie kunnen we ervoor kiezen om een 'donkergroene' portefeuille toe te voegen aan de bestaande portefeuille, waardoor het totaal aan beleggingen in de betreffende beleggingscategorie 'groener' wordt. Ook kunnen we ervoor kiezen om de bestaande portefeuille(s) 'groener' in te richten.
- Op het niveau van sub-portefeuilles kunnen we sturen door het aanpassen van benchmarks en de mandaatrichtlijnen.
 - Bij passief *beheerde* portefeuilles wordt de benchmark (vrij) nauwkeurig gevolgd. Daarom kunnen we daar de keuze voor beleggingen sturen via de benchmark.
 - Bij actief *beheerde* mandaten wordt tot op zekere hoogte afgeweken van de benchmark door de vermogensbeheerders. Bij dit type mandaten kunnen we de keuze voor beleggingen sturen door het aanpassen van benchmarks en/of de mandaatrichtlijnen.

Uitvoering van dit beleid voor beursgenoteerde aandelen uit ontwikkelde markten staat gepland voor 2021.

2.4.3 Duurzaamheid als onderdeel van risico- en rendement afwegingen

Duurzaamheid als onderdeel van risico- en rendement afwegingen vindt plaats op verschillende niveaus. We nemen ESG-informatie mee bij het maken van strategische beleggingsbeslissingen. Oftewel het bepalen van de strategische asset allocatie. Veel ESG factoren spelen een rol op het niveau van individuele bedrijven (idiosyncratisch) en zullen daardoor in mindere mate een rol spelen in dit proces. We richten ons daarom bij het bepalen van de strategische asset allocatie op systematische factoren wanneer deze financieel of maatschappelijk materieel zijn.

Daarnaast willen we dat onze managers van actief beheerde mandaten ESG-informatie gebruiken om een zo hoog mogelijk rendement te behalen tegen een aanvaardbaar risico. Om dat te meten vergelijken we de behaalde rendementen met benchmarks en rendementsdoelstellingen. Die beoordelen we over lange periodes van 3 tot 5 jaar of een business cycle.

Hoe ESG-informatie wordt meegenomen door de vermogensbeheerders van sub-portefeuilles wordt beoordeeld aan de hand van informatie van de managers, BlackRock, Cambridge en intern verkregen informatie. De vermogensbeheerders rapporteren over het gebruik van ESG-informatie bij het selecteren van beleggingen. BlackRock en Cambridge beoordelen dit en rapporteren hierover aan ons. We gebruiken ESG-informatie ook bij de interne monitoring. Zie het beleid Investment Monitoring en het beleid Manager Selectie.

2.5 Uitvoering – Stewardship

We hebben de uitvoering van het stewardshipbeleid grotendeels uitbesteed aan onze mastermanager (BlackRock). Philips Pensioenfonds monitort de uitvoering ervan en kan besluiten op basis van de resultaten over te gaan tot uitsluiting in de portefeuille. We nemen de afspraken over de uitbesteding van het MVB-beleid op in de contracten met de relevante uitbestedingspartners.

Het beleid geeft op hoofdlijnen aan hoe de langetermijnwaarde van de beleggingen beschermd en mogelijk verhoogd kan worden, de gedetailleerde invulling ervan laten we over aan de vermogensbeheerders. In onderstaande tabel staat de rol van de betrokken partijen bij de uitvoering van het stewardshipbeleid. Omdat BlackRock het grootste gedeelte van het vermogen beheert en de engagement-resultaten van BlackRock kunnen leiden tot uitsluitingen die ook worden doorgevoerd in de portefeuilles bij de andere vermogensbeheerders staan de activiteiten van BlackRock centraal in de uitvoering van ons beleid. Het gedetailleerde stewardshipbeleid van BlackRock kunt u hier vinden⁸.

	Monitoring	Dialogoog	Stemmen
Philips Pensioenfonds	-Totale portefeuille en sub-portefeuilles -Maatschappelijke ontwikkelingen (systematische effecten)	-Beoordelen uitvoering beleid -Dialogoog met sub-portefeuillemanagers en de master manager	-Beoordelen uitvoering beleid
BlackRock: master manager	-Totale portefeuille en sub-portefeuilles -Maatschappelijke ontwikkelingen (systematische effecten)	-Voeren dialogoog	-Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen
Cambridge: adviseur manager research	-Beoordelen sub-portefeuillemanagers	-Beoordelen sub-portefeuillemanagers	
Vermogensbeheerders	-Beoordelen van individuele beleggingen	-Voeren dialogoog	-Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

⁸ Zie [blk-responsible-investment-engprinciples-global.pdf \(blackrock.com\)](https://www.blackrock.com/eng/princo/responsible-investment-engprinciples-global.pdf)

2.5.1 Monitoring van beleggingen

Bij de keuze voor beleggingen houden we op verschillende manieren rekening met ESG factoren. Om dit te kunnen doen worden de beleggingen gemonitord. Dit doen we op verschillende niveaus in de beleggingsketen.

- Philips Pensioenfonds monitort het ESG-profiel van de beleggingen op basis van informatie die wordt verkregen uit de interne portefeuille monitoring, informatie van BlackRock, Cambridge en de vermogensbeheerders van sub-portefeuilles.
- BlackRock beoordeelt het ESG-profiel van de totale portefeuille én sub-portefeuilles om Philips Pensioenfonds te adviseren en om vermogensbeheerders te monitoren.
 - Dit betekent dat BlackRock jaarlijks per beleggingscategorie over de uitvoering van het MVB-beleid en het ESG-profiel van de beleggingen rapporteert. Deze rapportage wordt besproken en als nodig kan Philips Pensioenfonds daar opvolging aan geven.
 - Ook is BlackRock verantwoordelijk voor het identificeren van (potentieel) negatieve impact veroorzaakt door bedrijven waarin belegd wordt. BlackRock beoordeelt of bedrijven zich houden aan internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, namelijk de tien principes van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen en UN Guiding Principles for Responsible business conduct.⁹ Bij deze beoordeling wordt zoveel als mogelijk het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers gevolgd.
- Cambridge beoordeelt hoe de vermogensbeheerders ESG-informatie integreren in hun beleggingsprocessen en neemt dit mee in het oordeel over vermogensbeheerders van sub-portefeuilles. Ook wordt dit expliciet meegewogen bij het selecteren van nieuwe managers.
- De vermogensbeheerders van sub-portefeuilles monitoren individuele beleggingen uit het universum dat relevant is voor de portefeuille die ze beheren.

2.5.2 Dialoog (engagement)

Vermogensbeheerders van sub-portefeuilles voeren het beleid uit en rapporteren erover aan BlackRock en PHILIPS PENSIOENFONDS. Bij de uitvoering van dit beleid wordt de aanpak van de vermogensbeheerders gevolgd. We beoordelen of deze aanpak aansluit bij het MVB-beleid. We moedigen samenwerking op het gebied van engagement aan wanneer het de effectiviteit ervan bevordert.

Dialoog vanwege zeer ernstige schendingen van 1 of meer internationale richtlijnen (voortkomend uit due diligence) wordt uitgevoerd door BlackRock. We hebben hiervoor gekozen omdat BlackRock een index belegger is waardoor een zo groot mogelijk deel van het universum wordt meegenomen en het voor ons efficiënt is om via BlackRock de voortgang van engagements te volgen. Als we besluiten op basis van engagementresultaten

⁹ In dit proces wordt informatie van diverse bronnen, waaronder maatschappelijke organisaties zoals non-gouvernementele organisaties (NGO's) en vakbonden, meegewogen bij het beoordelen van (potentiële) negatieve impact.

een bedrijf uit te sluiten, dan voeren we dat door in alle sub-portefeuilles. Daarnaast worden de overige vermogensbeheerders van sub-portefeuilles aangespoord om ook de dialoog aan te gaan over (zeer) ernstige schendingen van internationale richtlijnen en hierover te rapporteren.

We bepalen op basis van de aangeleverde informatie van BlackRock of een bedrijf wordt uitgesloten op basis van schendingen van internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen.

Ook gaan we periodiek met de vermogensbeheerders in gesprek over het uitvoeren van stewardship activiteiten en het meenemen van ESG-aspecten in het beleggingsproces. Soms komt het voor dat we op een specifiek onderwerp of een deel van de portefeuille af zouden willen wijken van de aanpak van de vermogensbeheerders. Bijvoorbeeld om een bepaald thema (tijdelijk) meer aandacht te geven. In dat geval stellen we mogelijk een dienstverlener aan om dit in te vullen of sluiten we aan bij een collectieve dialoog.

2.5.3 Stemmen

De vermogensbeheerders die namens PHILIPS PENSIOENFONDS beleggen, stemmen ook op aandeelhoudersvergaderingen. De vermogensbeheerders laten minimaal eens per jaar zien dat de invulling van het stemrecht in overeenstemming is met het stembeleid. Voor de uitvoering van het stembeleid voor alle beleggingen in beursgenoteerde aandelen volgen we de gedetailleerde stemrichtlijnen van BlackRock¹⁰. Deze voldoen aan de vereisten uit ons beleid. Voor andere portefeuilles waar stemrecht van toepassing is (Vastgoed) monitort BlackRock of dit voldoet aan de vereisten zoals opgenomen in ons beleid.

¹⁰ Zie [blk-responsible-investment-engprinciples-global.pdf \(blackrock.com\)](https://www.blackrock.com/uk/asset-management/literature/2019/blk-responsible-investment-engprinciples-global.pdf)

2.6 Verantwoording over MVB

In deze sectie leggen we uit hoe we verantwoording afleggen over het beleid en de uitvoering ervan. Daarbij maken we onderscheid tussen interne en externe verantwoording.

2.6.1 Interne verantwoording

Dit betreft de verantwoording die wordt afgelegd aan het NUB (Niet Uitvoerend Bestuur) door het UB (Uitvoerend Bestuur) op basis van informatie van BlackRock, Cambridge, de vermogensbeheerders van sub-portefeuilles en het Bestuursbureau.

In de rapportages en advisering aan het NUB wordt terugkoppeling gegeven over MVB in onze beleggingsketen. Daarin worden in ieder geval onderstaande aspecten opgenomen.

- Welke systematische duurzaamheidsrisico's zijn geïdentificeerd en de (mogelijke) inrichting van risicobeheersing daarvoor.
- De wijze waarop ESG-aspecten zijn meegenomen bij strategisch beleggingsadvies zoals in:
 - Advies over de allocatie richtniveaus,
 - benchmarks en
 - de keuze voor passief of actief management.
- Het duurzaamheidsgehalte van de diverse beleggingscategorieën waarin wordt belegd en veranderingen ten opzichte van de periode ervoor.
- Beoordeling over ESG-integratie per vermogensbeheerder (sub-portefeuille niveau).
- Het UB plaatst een samenvatting van de uitgevoerde stewardship activiteiten in een specifiek kwartaal in de NUB-kwartaalrapportage. Hierbij ligt de nadruk op de dialoog die door BlackRock is gevoerd met bedrijven die in aanmerking komen voor uitsluiting (meest significante negatieve impact).
- Een keer per jaar wordt de kwaliteit van de dienstverlening geëvalueerd. Uitvoering van MVB-beleid is daar onderdeel van. De door BlackRock uitgevoerde activiteiten zijn onderdeel van de sectie 'ESG' van de evaluatie van de serviceprovider. Externe managers worden beoordeeld aan de hand van het jaarlijkse ESG-rapport van BlackRock en de manager beoordelingen van Cambridge en van BlackRock, eventuele bevindingen worden meegenomen bij het proces Investment Monitoring.

2.6.2 Externe verantwoording

Dit betreft verantwoording die wordt afgelegd aan onze deelnemers en andere belanghebbenden, die publiekelijk beschikbaar is. We leggen verantwoording af over het beleid en de uitvoering ervan.

Bij de externe verantwoording over de *uitvoering van stewardshipactiviteiten* richten we ons met name op de activiteiten van BlackRock omdat:

- De activiteiten van BlackRock een representatief beeld geven over die in de gehele portefeuille. Dat komt onder andere omdat BlackRock het grootste gedeelte van de portefeuille beheert.
- De engagements door BlackRock op (potentiële) negatieve impact door bedrijven mogelijk kunnen leiden tot uitsluitingen die ook worden doorgevoerd in onze mandaten bij de andere vermogensbeheerders.
- Het niet kostenefficiënt is om over alle stewardshipactiviteiten bij de diverse vermogensbeheerders in de portefeuille te rapporteren. Bijvoorbeeld omdat de posities relatief klein zijn.

De externe verantwoording is grotendeels gebaseerd op wet- en regelgeving en betreft in ieder geval onderstaande aspecten.

- Publiceren van de uitsluitingslijst.
- We publiceren (een beknopte versie van) het MVB-beleid waarin we onder andere uitleggen hoe we in het beleggingsbeleid rekening houden met ESG-aspecten. Dit doen we in ieder geval in het bestuursverslag (jaarverslag) en de verklaring inzake beleggingsbeslissingen.
- We leggen uit hoe het MVB-beleid wordt uitgevoerd in de verschillende beleggingscategorieën waarin we beleggen. Als het MVB-beleid niet (volledig) wordt uitgevoerd leggen we uit waarom dat zo is.
- Jaarlijks publiceren van namen van beleggingen
 - Een lijst met alle beleggingen in de beursgenoteerde aandelenportefeuille.
 - Een lijst met de qua marktwaarde grootste titels in de andere beleggingscategorieën.
- De lijst met alle beleggingen in de beursgenoteerde aandelenportefeuille wordt aangevuld met informatie over stemmen en engagement (die wordt elk kwartaal met maximaal een kwartaal vertraging bekend gemaakt via onze website):
 - Of en hoe gestemd is per onderwerp per aandeelhoudersvergadering met een uitleg van de meest significante stemmen (die definiëren we als stemmen tegen management en stemmen op voorstellen van aandeelhouders).
 - Een overzicht van stemactiviteiten met statistieken over het aantal stemmen en stemmen tegen management.
 - Daarnaast informatie over bedrijven waarmee dialoog gevoerd is en op welke onderwerpen.

- Voor enkele relevante onderwerpen een samenvatting van de gevoerde engagement activiteiten en de resultaten ervan bij specifieke bedrijven.
- Een overzicht van engagement activiteiten met het aantal engagements en opgesplitst per onderwerp.
 - Dit overzicht bevat ook informatie over de engagements over de meest significante negatieve impacts.
- Ad hoc publicatie van specifieke voorbeelden van beleggingen en waarom we daarin beleggen. We gebruiken voorbeelden van beleggingen die aansluiten bij de SDG's en beleggingen waar we mee engagen (als nodig geanonimiseerd).
- We zullen communiceren over maatschappelijk relevante ontwikkelingen (ESG en klimaatrisico's en kansen) die de portefeuille kunnen beïnvloeden en die door Philips Pensioenfonds zijn aangemerkt als strategisch risico, dat zullen voornamelijk systematische risico's en kansen zijn. Aangevuld met eventueel genomen beheersmaatregelen.
- We nemen ieder jaar deel aan de beoordeling door de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) en de beoordeling door de organisatie achter de Principles for Responsible Investment.